

СПИСАНИЕ „ЗДРАВНИ ГРИЖИ“, БРОЙ 4/2023

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКУВАНИТЕ СТАТИИ В БРОЯ

КАТЕТЪР-АСОЦИИРАНИ ИНФЕКЦИИ НА КРЪВТА В НЕОНАТАЛНИЯ ПЕРИОД (ОБЗОР)

В. Рангелова

Катедра „Епидемиология и медицина на бедствените ситуации“,
Факултет по обществено здраве, Медицински университет - Пловдив

***Резюме.** Съвременната концепция за инфекциите, свързани с медицинско обслужване или вътрешболнични/нозокомиални инфекции (ИСМО или ВБИ/НИ) ги определя като инфекции, свързани с предоставянето на медицинска помощ във всяко едно здравно заведение. Най-честите инфекции в неонаталогичните интензивни сектори (НИС) са инфекциите на кръвообращението като честотата на бактериемията е 10-30%. Най-често регистрираните инфекции на кръвообращението са тези, свързани с наличието на централен венозен катетър. **Целта** на настоящия труд е да представи кратък обзор на различни резултати от научни проучвания и анализи относно катетър-свързаните инфекции на кръвта при новородените и препоръките им за превенция. В научната литературата се съобщават стойности в широки граници на катетър-асоциирани инфекции на кръвта от 0 до 29% и от 2 до 49 инфекции на 1,000 дни катетеризация. Катетър-свързаните инфекции на кръвта често се дължат на неправилна техника на поставяне, пропуски при спазване на протокола за хигиена и недобра грижа за катетъра. Превенцията и контролът на неонаталните инфекции на кръвта представлява истинско предизвикателство за всички лица, ангажирани с болничната грижа за новородените. **Изводи:** Катетър-асоциираните инфекции на кръвта са признати като предотвратими нежелани събития, които са резултат от пропуски в техниката на множество нива на грижа. Този факт е от съществено значение за осъзнаване на личната отговорност на отделните медицински специалисти и тяхната мотивация за промяна. Стратегии за намаляване на този тип инфекции са описани в литературата през последните десетилетия. Все повече изследователи споделят мнението, че прости, евтини и устойчиви интервенции водят до намаляване и надежден контрол на нозокомиалните инфекции в НИС.*

***Ключови думи:** катетър-асоциирани инфекции на кръвта, вътрешболнични инфекции, неонаталогичен интензивен сектор*

CATHETER-ASSOCIATED BLOODSTREAM INFECTIONS IN THE NEONATAL PERIOD (OVERVIEW)

V. Rangelova

Department of Epidemiology and Disaster Medicine, Faculty of Public Health,
Medical University of Plovdiv, Bulgaria

Abstract. *The modern concept of healthcare-associated infections or nosocomial infections (HAIs or NI) defines them as infections associated with the provision of medical care in any healthcare facility. The most common infections in neonatal intensive care units (NICUs) are bloodstream infections, with the incidence of bacteremia being 10-30%. The most commonly reported bloodstream infections are those associated with the presence of a central venous catheter. The aim of this paper is to present a brief overview of various results of scientific studies and analyzes regarding catheter-related bloodstream infections in newborns and their recommendations for prevention. Rates of catheter-associated bloodstream infections range from 0 to 29% and from 2 to 49 infections per 1,000 days of catheterization reported in the scientific literature. Catheter-related bloodstream infections are often due to improper insertion technique, lapses in hygiene protocol, and poor catheter care. The prevention and control of neonatal HAI is a real challenge for all those involved in the hospital care of newborns. Conclusions: Catheter-associated bloodstream infections are recognized as preventable adverse events that result from technique failures at multiple levels of care. This fact is essential for realizing the personal responsibility of individual medical specialists and their motivation for change. Strategies to reduce this type of infection have been described in the literature in recent decades. A growing number of researchers share the view that simple, inexpensive and sustainable interventions lead to a reduction and reliable control of nosocomial infections in NICUs.*

Key words: *catheter-associated bloodstream infections, healthcare-associated infections, neonatal intensive care unit*

РОЛЯТА НА КОНФЛИКТА В ПРОФЕСИОНАЛНАТА ДЕЙНОСТ НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА

Ю. Петрова

Русенски университет „Ангел Кънчев“
Факултет „Обществено здраве и здравни грижи“
Катедра „Здравни грижи“

Резюме: *Всяка организация, в която хората си взаимодействат, има потенциал за конфликт. Той е краен резултат от развитието на дадено противоречие, при което неизбежно настъпва разкъсване на връзките между отделните индивиди или социални групи. Бързите промени в здравеопазването, нарастващите изисквания на потребителите, промените в ролите и взаимоотношенията между медицинския персонал, появата на нови категории здравни специалисти създават атмосфера на несигурност и условия за възникване на конфликтни ситуации. Целта на настоящото научно съобщение е да се проучат и анализират факторите, влияещи върху възникването на конфликти в професионалната дейност на медицинската сестра и да се предложат подходи за ограничаването им. Материали и методи: Осъществени са индивидуални анкети със 100 медицински сестри, упражняващи професията във Вътрешни отделения на УМБАЛ "Канев" АД, гр. Русе в периода от 03.10.2022 г. до 10.05.2022 г. 12,00% от респондентите са с трудов стаж до 10 години. Всички*

останали са с над 10-годишен трудов стаж. Най-голям дял са медицинските сестри с трудов стаж от 21 до 30 години (32,00%). За проучването са използвани исторически метод (проучени са наличните теоретико-практически методи за установяване на факторите, повлияващи възникването на конфликти в професионалната дейност на медицинската сестра); социологически метод – анкетно проучване; статистически методи (графичен анализ, вариационен анализ). **Резултати и обсъждане:** резултатите от анализа показват, че 88,00% от медицинските сестри са попадали в конфликтна ситуация на работното си място. Конфликтите са част от ежедневието според 38,00% от анкетираните. Немалък е дялът на тези, които поне 1-2 пъти седмично попадат в конфликтна ситуация (40,00% от респондентите). **Изводи:** Анализът на данните показва, че конфликти възникват при несъответствие между действията на медицинските сестри и възприетите етични норми. Липсата на честност и неетичното (неколегиално) отношение на работното място създава недоверие сред медицинските сестри. Това ги демотивира да изпълняват професионалните си задължения. Оказва негативно влияние върху качеството на сестринската дейност. От друга страна, конфликтите на работното място разсейват членовете на екипа от изпълнението на техните задължения.

Ключови думи: здравеопазване, потребители, медицински персонал, конфликти, взаимоотношения

THE ROLE OF CONFLICT IN PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE NURSE

J. Petrova

Angel Kanchev University of Rousse
Faculty of Public Health and Healthcare
Department of Health Care

Abstract: Any organization in which people interact has the potential for conflict. It is the end result of the development of a given contradiction, in which a rupture of the ties between individual individuals or social groups inevitably occurs. Rapid changes in health care, growing consumer demands, changes in roles and relationships between medical personnel, the emergence of new categories of health professionals create an atmosphere of uncertainty and conditions for the emergence of conflict situations. **The purpose** of this scientific communication is to study and analyze the factors influencing the occurrence of conflicts in the professional activity of the nurse and to propose approaches to limit them. **Materials and methods:** Individual surveys were carried out with 100 nurses practicing the profession in Internal Departments of UMBAL "Kanev" JSC, city of Ruse in the period from 03.10.2022 to 10.05.2022. 12.00% of respondents have up to 10 years of work experience. All the remaining ones have more than 10 years of work experience. The largest share are nurses with 21 to 30 years of experience (32.00%). A historical method was used for the study (the available theoretical-practical methods were studied to establish the factors influencing the occurrence of conflicts in the nurse's professional activity); sociological method - survey; statistical methods (graphic analysis, variation analysis). **Results and discussion:** the results of the analysis show that 88.00% of the nurses were in a conflict situation in the workplace. Conflicts are a part of everyday life according to 38.00% of the respondents. The share of those who at least 1-2 times a week fall into a conflict situation is not small (40.00% of the respondents). **Conclusions:** Data analysis shows that conflicts arise when there is a

discrepancy between nurses' actions and accepted ethical norms. Lack of honesty and unethical (uncollegial) attitudes in the workplace create mistrust among nurses. This demotivates them to perform their professional duties. It has a negative impact on the quality of nursing work. On the other hand, workplace conflicts distract team members from fulfilling their duties.

Keywords: health care, consumers, medical staff, conflicts, relationships

ПОДДЪРЖАНЕ НА ОПТИМАЛНО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ

С. ИВАНОВА

Медицински университет – Пловдив,
Факултет по обществено здраве, Катедра по сестрински грижи

Резюме. Хроничните заболявания са едни от най-значимите предизвикателства пред общественото здраве. Понастоящем захарният диабет се превърна в епидемия в световен мащаб, свързана със значителна инвалидност, преждевременна смърт и влошено качество на живот в резултат на настъпилите хронични усложнения. **Целта** на настоящата статия е да анализира факторите, които повлияват качеството на живот при пациентите със захарен диабет и да се очертаят възможностите за поддържане на оптимално качество на живот въпреки хроничното заболяване. **Материал и методи:** Извършен е ретроспективен преглед на литературни източници в достъпни бази данни. **Резултати и обсъждане:** Разпространението на заболяването захарен диабет непрекъснато нараства, отчасти поради бързото развитие на социалната икономика, подобрения жизнен стандарт, ускоряването на урбанизацията, индустриализацията и увеличаването на дела на застаряващото население. Това определя и необходимостта от поддържане на оптимално качеството на живот въпреки хроничното заболяване и добавяне на „живот към годините“, а не просто увеличаване на продължителността му.

Ключови думи: захарен диабет, качество на живот, хронично заболяване, пациент

MAINTAINING AN OPTIMAL QUALITY OF LIFE IN PATIENTS WITH DIABETES

S. IVANOVA

Medical University - Plovdiv,
Faculty of Public Health, Department of Nursing

Abstract. Chronic diseases are one of the most significant public health challenges. Currently, diabetes has become a worldwide problem, known for significant disability, mortality and reduced quality of life as a result of the chronic complications that have occurred. **The aim** of the article is to analyze the factors that influence the quality of life in patients with diabetes mellitus and to outline the possibilities of maintaining an optimal quality of life despite the chronic disease. **Material and methods:** A retrospective review of literature sources in accessible databases was performed. **Results and discussion:** The

prevalence of diabetes is decreasing, partly due to the rapid development of the social economy, the improvement of living standards, the acceleration of urbanization, industrialization, and the increasing proportion of the aging population. This also determines the need to maintain an optimal quality of life despite the chronic addition of "life to the year", and not just an increase in its product.

Key words: *diabetes mellitus, quality of life, chronic disease, patient*

ЛЕЧЕБНО ДЕЛО И АКУШЕРСКА ПОМОЩ В СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРИЯ

Ж. Павловска

Катедра „Здравни грижи“, Филиал Велико Търново
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна

Резюме. Средновековна България е една от най-развитите в културно отношение държави. Нещо повече, дори успява да приобщи към своята нова култура и други народи. **Целта** на проучването е да обобщи развитието на медицината и акушерската помощ по българските земи през Средновековието. **Материал и методи:** Използвани са исторически и документален методи. **Изложение:** Докато в европейските държави по това време настъпва научен и медицински регрес, в България има високо равнище на медицински знания и умения. Създадените два културни центъра в Преслав и Охрид, от учениците на Кирил и Методий, Наум и Климент Охридски имат пряко отношение към медицината. Виден представител на Преславската школа е Йоан Екзарх. Доказано има лекари със светска медицинска подготовка, автори на медицински съчинения, обслужващи предимно високопоставените и обкръжението на княза. Има лечители – служители на религията, има и народни лечители, които прилагат най-разнообразни методи и средства, наследени от траки, прабългари и славяни. Антифеодалното и антидогматично учение на богомилите, възникнало в България и разпространило се в Европа също оказва влияние върху развитието на медицината в Средновековна България. **Заключение:** Лечебното дело в Средновековна България се отличава със своето многообразие. Не малко от тези лечители са жени, които практикуват акушерската професия, така, както са я усвоили от своите майки и баби. Някои от християнските практики и обредност, свързани с раждането са се запазили до наши дни.

Ключови думи: *история, медицина, акушерска помощ, Средновековна България*

MEDICINE AND OBSTETRICAL CARE IN MEDIEVAL BULGARIA

Zh. Pavlovska

Department of Health Care, Veliko Tarnovo Affiliate,
Medical University of Varna

Abstract. *Medieval Bulgaria is one of the most culturally developed countries. What's more, he even managed to incorporate other peoples into his new culture. The aim the*

*purpose of the research is to summarize the development of medicine and midwifery in the Bulgarian lands during the Middle Ages. **Material and methods:** Historical and documentary methods have been used. While scientific and medical regression occurred in European countries at that time, in Bulgaria there is a high level of medical knowledge and skills. The two cultural centres, created in Preslav and Ohrid by the students of Cyril and Methodius Naum and Kliment Ohridski, are directly related to medicine. A prominent representative of the Preslav school is John the Exarch. It has been proven that there are doctors with secular medical training, authors of medical works, serving mainly the high-ranking and the prince's entourage. There are healers – servants of religion, there are also folk healers who apply a wide variety of methods and means inherited from Thracians, pra-Bulgarians and Slavs. The anti-feudal and anti-dogmatic teaching of the Bogomils, which originated in Bulgaria and spread in Europe, also influences the development of medicine in medieval Bulgaria. **Application:** The healing work in Medieval Bulgaria is distinguished by its diversity. Not a few of these healers are women who practice the midwifery profession, as they studied it from their mothers and grandmothers. Some of the Christian practices and rites related to childbirth have survived to these days.*

Key words: history, medicine, midwifery, Medieval Bulgaria

МОДЕЛ НА КАРДИОЛОГИЧНА СЕСТРИНСКА ГРИЖА ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ

М. Георгиева², С. Борисова¹, Й. Йотов^{1,2}

¹Медицински университет “Проф. д-р П. Стоянов” - Варна

²УМБАЛ “Св. Марина” - Варна

Резюме. Програмите и моделите за индивидуална сестринска грижа са основни методи за подобряване на качеството на живот на пациенти със сърдечна недостатъчност (СН). През последните 25-30 години се появиха специализирани клиники/кабинети по сърдечна недостатъчност и се разработиха модели на сестринска грижа, координирани от медицински сестри, които са специално обучени за контрол и грижа на пациенти със сърдечна недостатъчност. В България до момента не е поставян въпросът за оказване на кардиологична сестринска грижа. **Цел:** Да се създаде модел на кардиологична сестринска грижа, приложим и съобразен с правомощията на специалистите по здравни грижи в България. **Материали и методи:** В проучването бяха включени 72-ма пациенти със СН II-IV функционален клас (ФК) Всеки пациент се проследяваше за период от шест месеца, като всяка визита за посочения период беше обвързана с проследяване на хемодинамични, функционални и лабораторни показатели и симптоми на влошаване на сърдечна недостатъчност. За оценка качеството на живот бяха използвани установени въпросници и скали. **Резултати:** В хода на наблюдението се установи значимо подобрение в качеството на живот при болни със СН II-IV ФК, както и намаляване на тревожността и депресията при болните. Болишинството от проследените спазват указания за хигиенно-диетичен режим и медикаментозно лечение. На базата на резултатите от проекта се разработи модел и алгоритъм за поведение и за индивидуална сестринска грижа при болни със СН. **Заключение:** Положителните резултати в клиничното подобрение на пациентите със сърдечна недостатъчност са основание да се изведе

модел на кардиологична сестринска грижа. Реализирането на проекта даде възможност за развитието на клиничното и теоретично сестринство и възможност за разширяване на проекта.

Ключови думи: модел на грижа, сърдечна недостатъчност, кардиологична сестринска грижа

A MODEL OF CARDIAC NURSING CARE IN PATIENTS WITH HEART FAILURE

M. Georgieva², S. Borisova¹, Y. Yotov^{1,2}

¹Medical University " Prof. P. Stoyanov" - Varna

²University Hospital " St. Marina" - Varna

Summary. Individualized nursing care programs and models are essential methods for improving the quality of life of patients with heart failure (HF). Over the past 25-30 years, specialized heart failure clinics/clinics have emerged and models of nursing care have developed, relying on nurses specifically trained to monitor and care for patients with heart failure. Cardiac nursing care has not yet been addressed in Bulgaria. **Aim:** To create a model of cardiac nursing care applicable and consistent with the competencies of health care professionals in Bulgaria.

Materials and methods: 72 patients with HF II-IV functional class (FC) were included in the study. Each patient was followed up for a period of six months, and each visit for the specified period was tied to the follow-up of hemodynamic, functional and laboratory parameters and symptoms of worsening heart failure. Quality of life assessment was done through standardized questionnaires and scales, **Results:** In the course of the follow-up there was a significant improvement of the quality of life in the patients with HF II-IV functional class, as well as decrease in the anxiety and depression trends in these patients. The majority of the patients stick to the references for dietary and life style measures and to the medication treatment. Based on the project observations, a model and an algorithm for behaviour and for individual nurse care in patients with HF. **Conclusion:** The positive results in clinical improvement of heart failure patients provide a basis for a model of cardiac nursing care. The implementation of the project enabled the development of clinical and theoretical nursing and the possibility of expanding the project.

Key words: model of care, heart failure, cardiac nursing care